

ČLOVEKOVO VOLJNO RAVNANJE

I. VOLJNOST RAVNANJA

- kaznivo dejanje je lahko samo **človekovo ravnanje**, ne pa ravnanje živali ali delovanje naravnih sil
- človekovo ravnanje mora biti **voljno**, človek mora imeti svoje gibe, ravnanje ali vedenje v svoji oblasti – človek ne sme biti pod vplivom absolutne sile (*nekdo ga uporabi kot orodje za storitev kaznivega dejanja*), pod vplivom hipnoze ali mamil (*če so bila sredstva uporabljena zato, da bi ga nekdo proti njegovi volji spravil v nezavest ali onеспособil za odpor*)
- **če ni voljnosti** glede ravnanja, glede posledice ali glede obeh, **ne more biti podano kaznivo dejanje**
- storilčeva svobodna volja je temelj njegove kazenske odgovornosti (*tu ne gre za prištevnost ali neprištevnost*)
- **človekovo ravnanje mora biti izraženo v zunanem svetu**, biti mora izraženo navzven, da ima pomen za kazensko pravo, človekova notranja psihična dogajanja se ne morejo šteti za kazniva dejanja

II. STORITEV IN OPUSTITEV

- **način izvršitve kaznivega dejanja**: kaznivo dejanje se lahko izvrši s storitvijo ali opustitvijo, zato razločujemo storitvena kazniva dejanja in opustitvena kazniva dejanja
 - storitev je ravnanje, delovanje in vedenje, ki povzroči posledico in je aktivno
 - opustitev je ravnanje ali vedenje, ki povzroči posledico in je pasivno

1. STORITVENA KAZNIVA DEJANJA

- storilec krši neko prepoved, stori nekaj, česar ne bi smel
- prepoved neposredna (*kdor krši prepise*) ali pa posredna (*kdor vzame tujo premično stvar*)

2. OPUSTITVENA KAZNIVA DEJANJA

- storilec opusti dejanje, ki bi ga moral storiti – ne izvrši določene dolžnosti ali ne prepreči prepovedane posledice, ki jo je bil dolžan preprečiti
- prava opustitvena dejanja: kazniva je opustitev dolžnosti, ki je določena v zakonu (*kdor pusti koga brez pomoči v smrtni nevarnosti, ki jo je sam povzročil... – storilec ima dolžnost pomagati, sicer gre za kaznivo dejanje*)
- neprava opustitvena dejanja: kazniva je opustitev dolžnosti preprečiti nastanek prepovedane posledice (*garantna dolžnost*); prepovedana posledica lahko nastane zaradi opustitve dolžnosti, ki je izrecno določena v zakonu, ali pa zaradi opustitve dolžnosti, ki ni izrecno določena v zakonu, vendar je iz narave dejanja razvidno, da ga je mogoče storiti tako z storitvijo kakor tudi z opustitvijo (*umor je mogoče izvršiti s storitvijo ali opustitvijo*)
 - treba je ugotoviti ali in za koga je v danih okoliščinah obstajala dolžnost aktivno delovati, da bi preprečil prepovedano posledico – dolžnost preprečiti nastanek prepovedane posledice namreč ne zadeva vsakogar
 - treba je ugotoviti ali je bila konkretna opustitev vzrok za nastalo posledico in ali je bila opustitev enakega pomena za nastanek prepovedane posledice kot storitev

3. IZVRŠITVENA DEJANJA

- **izvršitveno dejanje** je ravnanje (*storitev ali opustitev*), s katerim storilec neposredno uresničuje znake in posledico kaznivega dejanja
- razločujemo **zakonska** in **naravna izvršitvena dejanja**
 - zakonsko izvršitveno dejanje: če je v opisu kaznivega dejanja izrecno določeno katero ravnanje šteje za izvršitev kaznivega dejanja, se kaznivo dejanje lahko izvrši samo s tem ravnanjem, ki je določeno v opisu kaznivega dejanja (*kdor se izmika dajati preživnino*)

- naravno izvršitveno dejanje: če v opisu kaznivega dejanja ni določeno katero ravnanje šteje za izvršitev kaznivega dejanja, je vseeno s kakšnim ravnanjem, s katero storilec izvršil kaznivo dejanje oz. uresničil prepovedano posledico (*kdor komu vzame življenje*)
- izvršitveno dejane dejanje je lahko samo **eno** (*strel iz puške pri umoru*), lahko jih je **več** (*pri umoru z zastrupitvijo zaporedoma dajemo žrtvi manjše količine strupa*), lahko je tudi **več različnih izvršitvenih dejanj**, ki v medsebojni povezanosti povzročijo prepovedano posledico (*hudo telesno poškodujemo žrtev in jo vržemo v vodo kjer se utopi*)

III. POSLEDICA

1. POJEM PREPOVEDANE POSLEDICE

- **nastanek prepovedane posledice** je bistven pogoj za obstoj kaznivega dejanja – dejanje je kaznivo samo, če je iz storitve ali opustitve nastala protipravna in nevarna posledica
- KZ izrecno ali molče pove, katero posledico mora povzročiti storitev ali opustitev, da gre za kaznivo dejanje
- prepovedane posledice ločimo na **materialne** in **formalne**, s tem pa tudi kazniva dejanja na materialna in formalna
 - materialna kazniva dejanja so tista kazniva dejanja, ki imajo po zakonu določeno in v zunanjem svetu empirično zaznavno posledico
 - formalna kazniva dejanja pa so tista kazniva dejanja, pri katerih zadostuje že prepovedano ravnanje in ni treba, da bi to ravnanje povzročilo kakšno zaznavno posledico v zunanjem svetu

2. POŠKODBA ALI OGROZITEV ZAVAROVANE DOBRINE

- **poškodbeno kaznivo dejanja**: kazniva dejanja pri katerih zakon kot prepovedano posledico določa poškodbo zavarovane dobrine
- **ogrožitvena kazniva dejanja**: kazniva dejanja pri katerih zakon kot prepovedano posledico določa ogrožitev zavarovane dobrine – nekatere dobrine so namreč tako pomembne, da jih je treba zavarovati že, če so ogrožene, še preden pride do poškodbe – to sta varstvo človekovega življenja in varstvo premoženja velike vrednosti
 - za varstvo pomembnih dobrin pri določenih nevarnih dejavnostih (*cestni promet, delo v industrijskih panogah*) so se razvila pravila vedenja, ki naj grozeče nevarnosti čim bolj zmanjšajo – kršitve pravil so večinoma določene kot prekrški, če pa ima kršitev za posledico ogrožitev življenja ali premoženja večje vrednosti, gre za kaznivo dejanje

3. KONKRETNA IN ABSTRAKTNA NEVARNOST

- za kaznivo dejanje gre, če zavarovani dobrini grozi konkretna ali abstraktna nevarnost
- **konkretna nevarnost**: nevarnost, ki neposredno grozi, da se bo sprevrgla v poškodbo zavarovane dobrine pa se po srečnem naključju to ni zgodilo (*pešec zaradi prisebnosti odskoči, da ga avto ne povozí*); če storilec uresniči konkretno nevarnost, gre za kaznivo dejanje, saj je s tem neposredno ogrozil zavarovano dobrino
- **abstraktna nevarnost**: obstaja oddaljena, teoretična možnost, da bo prišlo do poškodbe zavarovane dobrine; če storilec uresniči abstraktno nevarnost gre le v redkih primerih za kaznivo dejanje – samo če gre za varstvo pomembnih dobrin ali za področje, ki zahteva veliko meno previdnosti (*prevažanje razstreliva ali nevarnih snovi, povzročitev nevarnosti z jedrskimi snovmi*)
- kršitev predpisa ki ne povzroči poškodbene posledice praviloma ni kaznivo dejanje, ampak prekršek
- le izjemoma je kaznivo dejanje kršitev predpisa, ki ni povzročila konkretne nevarnosti niti poškodbe dobrine

IV. VZROČNA ZVEZA – RAZMERJE VZROKA IN POSLEDICE

1. POJEM VZROČNE ZVEZE V KAZENSKEM PRAVU

- med ravnanjem storilca in nastalo prepovedano posledico mora biti **vzročna zveza – storitev ali opustitev storilca mora biti vzrok nastale prepovedane posledice**

- najpogosteje je to razvidno na prvi pogled, problem pa nastane, ko storitev ali opustitev določene osebe ni sama po sebi povzročila posledice, temveč se je v dogajanje vpletlo več oseb, vsaka s svojimi storitvami ali opustitvami (*A poškoduje B-ja, C mu rano obveže z nesterilnim povojem, ki povzroči okužbo, zato gre B v zdravstveni dom, na poti ga podre avto, B od malomarnem zdravljenju zdravnika D, čez nekaj dni umre, a ne zaradi poškodb, ampak zaradi srčne kapi*)
- **vzročno zvezo** pojmuje kot **objektivno zvezo med ravnanjem storilca in nastalo posledico**
- vzročne zveze **ne smemo mešati s storilčevo krivdo** (*če obstaja vzročna zveza, še ne pomeni, da je podana krivda storilca*)
- pomembno je vprašanje **ali je storitev oz. opustitev sploh v kakšni vzročni zvezi z nastalo posledico**, ker je to pogoj za obstoj kaznivega dejanja
- samo če je vzročna zveza podana, ugotavljamo za katero kaznivo dejanje gre in ali je storilec kazensko odgovoren

2. TEORIJE O VZROČNI ZVEZI

- **ekvivalenčna teorija ali teorija o enakem pomenu vseh vzrokov in pogojev** (*tudi conditio sine qua non*)
 - ta teorija meni, naj se za vzrok nastale posledice šteje vsaka storitev, ki je v kakršnikoli zvezi s posledico
 - ta teorija izhaja iz trditve, da posledica ne bi nastala, če bi manjkal katerikoli vzrok ali pogoj
 - ta teorija se največkrat uporablja, uporabna je v večini primerov, kjer se postavi vprašanje o vzročni zvezi
 - pri uporabi te teorije moramo upoštevati splošno sprejeta pravila o prekinitvi vzročne zveze in skrbno razločevati vzročno zvezo od krivde
- **teorija o kvalitativnem razlikovanju vzrokov in pogojev** (*kritika ekvivalenčne teorije*)
 - ta teorija meni, da so samo vzroki sposobni povzročiti posledico, ne pa pogoji, pa tudi med vzroki je treba razločevati tiste, ki so po svoji kvaliteti in moči sposobni povzročiti posledico od tistih, ki take moči nimajo
- **teorija adekvatne vzročnosti**
 - ta teorija meni, naj se za vzrok posledice vzame samo tisti dejavnik, ki praviloma povzroči takšno posledico kakršna je nastala – pri tem izključuje vse izjemne, nenavadne primere

3. PREKINITEV VZROČNE ZVEZE

- **pravila, ki veljajo za prekinitev vzročne zveze**
 - najprej mora vzročna zveza sploh obstajati, da jo je sploh mogoče prekiniti
 - vzročno zvezo prekinajo poznejši dogodki ali ravnanja drugih oseb, ki imajo naravo kaznivih dejanj – vsako poznejše kaznivo dejanje odpravi učinek prejšnjih dejanj in začne novo vzročno verigo, ki vodi do drugačne posledice, ravnanje vsake osebe je vzrok svoje posledice in vsako od oseb lahko sodišče spozna za krivo svojega kaznivega dejanja (*primer: A lahko telesno poškoduje B-ja, C ga nevestno zdravi, D ga umori*)
 - vzročno zvezo prekinajo poznejši dogodki ali ravnanja drugih oseb, ki nimajo narave kaznivih dejanj, so pa takšnega pomena in moči, da povsem preusmerijo vzročni potek in povsem odpravijo učinke prvotnega ravnanja (*primer: A lahko telesno poškoduje B-ja, ki gre v zdravstveni dom, v prometni nesreči utrpi hude telesne poškodbe*)
 - vzročno zvezo prekinajo tudi elementarni dogodki (*primer: A lahko telesno poškoduje B-ja, na poti v zdravstveni dom pa ga zadane strela*)

4. OPUSTITEV KOT VZROK PREPOVEDANE POSLEDICE

- opustitev je lahko vzrok za nastalo prepovedano posledico le izjemoma in ob strogih pogojih
- to je pomembno samo v zvezi z nepravimi opustitvenimi kaznivimi dejanji
- **če so izpolnjeni naslednji pogoji**, se opustitev lahko šteje za vzrok nastale posledice, v takšnih primerih se opustitev šteje za enakovredno storitvi.
 - ali je obstajala dolžnost na določen način ravnati za preprečitev posledice

- ali je bilo v danem položaju sploh mogoče kaj storiti za preprečitev posledice
- ali bi izpolnjena dolžnost glede na dane okoliščine v resnici lahko preprečila posledico

V. KRAJ IN ČAS IZVRŠITVE KAZNIVEGA DEJANJA

1. KRAJ IZVRŠITVE KAZNIVEGA DEJANJA

- KZ uveljavlja **ubikvitetno teorijo**: za kraj izvršitve kaznivega dejanja se šteje katerikoli kraj na območju naše države, ker je storilec deloval ali kjer je nastala prepovedana posledica
- če storilec deluje na ozemlju druge države, prepovedana posledica pa nastane v naši državi, je bilo po ubikvitetni teoriji dejanje storjeno tudi pri nas, zato za storilca velja slovenska kazenska zakonodaja in jurisdikcija
- kraj izvršitve je posebej pomemben, če ga KZ določa kot znak kaznivega dejanja ali kot kvalifikatorno okoliščino
- KZ določa tudi, kateri je kraj izvršitve, če je šlo za poskus – tudi tu je uveljavljena ubikvitetna teorija, zato je kraj izvršitve poskusa kaznivega dejanja kraj, kjer je storilec deloval in kraj kjer naj bi nastala prepovedana posledica

2. ČAS IZVRŠITVE KAZNIVEGA DEJANJA

- **čas izvršitve kaznivega dejanja je pomemben**:
 - ko odločamo ali se za storilca uporabi prejšnji zakon ali pa novi zakon, če je milejši
 - ko ugotavljamo, ali je bilo dejanje storjeno v času, ko storilec še ni dopolnil 14 let – otrok namreč ne more biti subjekt kazenskega prava
 - ko ugotavljamo okoliščine kakršne so bile v času izvršitve kaznivega dejanja – prištevnost, krivca
 - za začetek poteka rokov za zastaranje kazenskega pregona
- KZ šteje, da je **kaznivo dejanje izvršeno takrat, ko je storilec deloval ali bi moral delovati**, ne glede na to, kdaj je nastala posledica